O jumătate de veac românesc pentru „Oedipe”

(Grigore Constantinescu – 18 septembrie 2008)

Singurele montări cu „Oedipe” de George Enescu pe care le-am văzut, în afara formulelor concertante, au fost găzduite de scena Operei bucureștene, din 1958 încoace. Era, în acea vreme, prima ediție a Festivalului Internațional „George Enescu”, în 22 septembrie. Trăiam toți premiera românească a capodoperei enesciene, eveniment tulburător care, chiar după o jumătate de veac, stăruie în memoria noastră: sub bagheta lui Constantin Silvestri, în impresionanta regie a lui Jean Rânzescu, având ca protagonist pe maretul David Ohanesian. Într-un fel, impresiile de atunci sunt statornice pentru spectatorul român fără experiențe teatrale externe.

După un drum prin timp de mai mult de patru decenii, fără a enumera, fără a compara, realizări anterioare, să ne gândim acum la ce ne oferă viziunea regizorală a lui Petrică Ionescu, împreună cu colaboratorii săi, Christoph Vallaux – Cătălin I. Arbore, în cele două seri de reluare a „Oedipului”, la sfârșitul acestei săptămâni, ca simbolic omagiu enescian. În primul rând – este desigur o impresie personală – am sentimentul că spectacolul acesta, altul decât cu cincizeci de ani în urmă, slujește dramaturgia muzicală a lui George Enescu cu fidelitate. Poate mai mult decât alții dinainte (Cătălina Buzoianu – Cătălin I. Arbore; Andrei Șerban – Cătălin I. Arbore; Götz Friedrich – Isabel Glathar și Bernard Busch), care își încercaseră dimensiunile inspirației lor. În consecință, ce vom revedea este mai aproape spiritului și semnificației, intenționalității. Se adaugă aici senzația că decupajul de bază împarte lumea teatrului în două secțiuni diferite, complementare. Cea reală (eroul mut – Francisc Valkay, povestitorul propriului destin, prim-plan aflat în fața unei mari și impresionante fresce de marmură) și cea imaginară, a rememorărilor halucinante care conțin însă realul prelucrat deformant de timp prin oniric. Petrică Ionescu gândește, pare-se, prin cunoașterea vizuală, dar nu trădează sunetul, nu lasă muzica „să lucreze” singură, neînsoțită de trăirea clipă de clipă a actului scenic. Dincolo de aceste principii, apar detaliile care, poate pentru unii, sunt mai importante și conduc la atitudini diferențiate, ca și cum ai privi invers prin binoclu. A pleca de la acest spectacol cu dorința de a-l revedea – iată că acum s-a ivit prilejul aniversar! – este un rezultat pozitiv, arareori simțit de semnatarul acestor impresii „la cald”. Este adevărat, dirijorul Cornel Trăilescu nu-l trădează nici el pe Enescu, deși l-a cam... „cumințit”, potrivindu-l cu vârsta interpretului, iar deținătorul rolului titular, baritonul Ștefan Ignat, și-a asumat destinul împotriva căruia lupta eroul. Desigur, din această creație scenică cu „Oedipe” am ales cele bune, pentru că îmi par mai importante și mai aproape de dorința de a avea din nou, la București, capodopera Maestrului.

Parafrazându-l pe Beethoven cu al său „Fidelio”, și această creație a fost pentru autorul ei „cea mai dragă”. Nouă, urmașilor, ni se întâmplă la fel, uneori, când recunoaștem împlinirea unei noi vieți a capodoperei, în favoarea perenității creației geniului enescian. Recursul la memorie se impune și de-a lungul spectacolelor ce vor veni, compensând, amplificând sau reducând primele impresii. Desigur, înclinăm din nou către pozitiv, căci Opera Națională are nevoie de astfel de succese durabile, de un asemenea fast sau, mai simplu, de asemenea sărbători încredințate posterității, la întâlnirea tradiției cu viitorul.